

I. O. G. T., en avholdsloge i havsnød.

En trofast ven av Sjømandsmissionen og sjømands-
presterne var kaptein *Reynholds* med barken
»Høvding« av Porsgrund.

Det er flere aar siden han vandret hjem, men jeg
tænker han endnu mindes i kjærlighet ikke blot av
os som i 80-90 aarene var prester i Pensacola og
Mobile, men ogsaa av de mange brødre som paa den
tid liksom han hadde sin faste seilas paa Gulfhavnene.

For vor erindring staar han — skjønt allerede
aldrende — som den friske og freidige mand der fuld
av ungdommelig begeistring, hjertevarme og livsmot
optok kampen for den sak som hans hjerte var be-
sjælet av.

»*La os løfte vor stand!*« — lød som et stadig slag-
ord i hans mund. Og det er ikke tvil om at han først og
fremst vilde være med at løfte sin stand i kristelig
retning, — op til Gud. Selv var han en av broder-
kredsens mænd, og aldrig var han bange for at tone
flag hvor han kom hen. Ofte hjalp han os med or-
dets forkyndelse, men særlig var han til nytte naar
noget nyt skulde sættes igang (f. eks. da jeg skulde
ha indrettet nyt kapel og læseværelse i Mobile). Ti
Reynholds var handlingens mand — uforfærdet og
utrættelig, naar han hadde sat sig noget fore.

Særlig var det nu avholdssaken han hadde sat som sit livsprogram. Som det er ham der i sin tid indførte I. O. G. T. i Norge, forsøkte han ogsaa, saa ofte som det var ham mulig, det enestaaende at ha en loge ombord, bestaaende av skibets officerer og mandskap. Den bar ogsaa skibets navn »Høvding«.

Make til staute sjøfolk samlet paa ett dæk var ikke at finde. Jeg mindes som et stolt syn, naar loge »Høvding«s medlemmer — saa mange som til hver tid kunde komme fra skibet — med merkeknappen I. O. G. T. i trøieslaget kom marsjerende ind i sjømandskirken, eller til stadighet om aftenerne besøkte læseværelset.

En aften holdt vi ogsaa logemøte i presteboligen oppe i kirketaarnet i Pensacola, og det var en fryd at lægge merke til de forskjellige bestillingsmænds takt og dyktighet. Og jeg husker hvor det ønske brændte i min sjæl den aften: Gid vi hadde mange slike flytende loger!

Men det var nok den første, og jeg frykter for at det blir den siste. Forholdene ombord nu — særlig paa vore dampskibe — er nok heller ikke slik at det godt kan la sig gjøre. — —

*

Det var høsten 1897 jeg siste gang hadde den glæde at se den kjære gamle bror i Pensacola.

Han pleiet ofte at fortælle at han hadde forlist like saa mange gange som apostelen Paulus. Denne siste Atlanterhavstur blev ikke til noget nyt forlis, dog var den av den natur at han siden reiste hjem og bega sjøen.

Om denne sidste reise sendte han mig en beskrivelse som jeg her vil gjengi en del av, fordi den hjælper os til at faa et klart blik paa de havets rædsler som desværre altfor ofte møter vore brødre og venner derute paa deres urolige vei mellem landene:

»Jeg seilte som du vet fra Pensacola den 29. november for Cork. Alt gik vel til vi den 14. december befandt os paa 35° br. og 71° vestl. l. tvers av det for sit urolige og stormende veir saa beryktede Kap Hatteras. Da begyndte en række av næsten uavbrutt vedvarende storme. Tænk i 16 dage og 16 mørke, lange vinternætter!

Jeg var efter gammel erfaring forberedt paa at vi maatte vente noget alvorlig paa disse høider, især da vintersolhverv var nær for haanden. Vi hadde derfor brukt al vor flid i forveien for at ha gode seil og alt redskap iorden. Der skal virkelig noget til for at utholde saa langvarige og voldsomme storme med et 30 aar gammelt træskib, tungt og dypt lastet med pitchpine.

Næst Guds forsyn og hjælp under kampen med det mæktige element maa jeg si at bruken av stormolje og gode apparater visselig bidrog sit til at den skade vi fik ikke blev større end den er. Ikke at forglemme mit motige og ihærdig utholdende mandskap.

Den 20. december hadde stormen i styrke naadd en ren orkan, og havet likeledes en umaatelig høide.

Vi lænsset fremdeles med sviktede stumper, men skibet styrte meget godt, hvorfor vi ingen fare ante, da jeg kjendte mit skib saa godt og hadde lænsset mange ganger før under omtrent lignende omstændigheter uten fare.

Imidlertid hadde jeg mine betænkeligheter ved at fortsætte med at læse kommende nat, da vort forraad av olje til bølgedæmperne næsten var opbrukt, og vi hadde maattet begynde at bruke petroleum. Jeg ga da ordre til at enhver ting skulde haes i jorden til at lægge skibet under veiret, om nødvendig. Selv gik jeg akter til roret for at ta dette en stund sammen med rormanden, hvis tørn det var. Andenstyrmand var da ved rattet. Jeg bad ham gaa forut for at efterse at oljen randt tilstrækkelig fra bølgedæmperne.

Idet vi stod og passet roret med største flid og aktpaagivenhet sa min medhjælper (en kjæk svensk matros): »Sjøen är svår nu, kapten, men hon styr gott.« — »Ja,« svarte jeg, »vi skal prøve en stund og se om vi uten fare kan vedbli at læse for at benytte den gunstige vind.«

I det samme saa vi en ualmindelig høi sjø komme rullende akterut med stor voldsomhet. Skibet sænket sig i den dype bølgedal, men sjøen var saa umaatelig høi at den formodentlig tok vinden fra seilene, hvorved skibet tapte farten og ikke løp forover, hvorfor heller ikke som tidligere akterskibet blev løftet op paa bølgetoppen. Sjøen saa ut til i næste øieblik at skulle vælte over os. Dette var et alvorlig syn, og jeg ropte til Gustav: »La os holde godt fast,« — og uvilkaarlig kom i dette kritiske øieblik utropt: »Gud hjelpe os i Jesu navn!«

Sjøen faldt med al sin tyngde over os og akterskibet, hvorved hele kahytten blev knust som et eggeskall.

Gustav stakkar blev skyllet væk fra rattet som var knækket, og ned i ruinerne av kahytten. Jeg selv blev med stor voldsomhet slynget overbord og tapte hurtig bevisstheten, da jeg samtidig slog hodet mot et jernsepter, som vi siden fandt brækket.

Underlig nok hadde jeg faat mesanskjøtet slynget haardt om mit høire ben og blev kort efter kastet ombord igjen av en anden sjø.

Skibet laa med det samme liksom lamslaatt og var mere under end over vandet.

Efter en kort stunds forløp kom styrmanden springende op paa halvdækket, og det var et Guds under at saavel han som stuerten slap fra det med en del mindre skrammer, da de begge var inde i kahytten, hvor styrmanden netop hadde lagt sig til hvile i sin køi, som var helt akterut. Før braattet kom, var han dog gaat ut av køien igjen.

Jeg beordret styrmanden til hurtigst mulig at kaste skibet til vinden samt hukke støttetaljerne paa roerpinden. Dette blev utført med største vanskelighet, da skibet væltet tvers i bølgene.

Som et godt gammelt prøvet skib lystret det dog kommando og laa nogenlunde godt til vinden, men havet raset endnu voldsommere utover aftenen og natten, hvorfor der blev opbrukt henved en hel tønde petroleum for at dæmpe sjøen, da vi fryktet for at ruffen forut (nu vort eneste tilfluktssted) skulde nedbrytes av sjørerne som skylte ombord.

Selv laa jeg hjælpeløs paa halvdækket med voldsomme smerter i mit høire ben, som jeg først trodde var brukket, hvilket dog ikke var tilfældet. Det voldsomme rykk idet jeg blev slynget først overbord og

saa tilbage igjen med taugenden om benet, gjorde at enden hadde strammet sig saa forfærdelig haardt omkring samme at det var baade rødt og blaåt med blodsprængte striper.

Under forvirringen under katastrofen hadde vi ikke kunnet finde vor ulykkelige kamerat, men ved at kikke ned i ruinerne av kahytten saa jeg hans ene haand og hodet stikke frem mellem bordenderne, hvorfor jeg med megen møie og store smerter krøp ned til ham og sa: »Kjære Gustav, be Gud være din arme sjæl naadig i Jesu navn«. Jeg ropte derpaa at nogen maatte komme og hjelpe ham det besste de kunde. Han aapnet sine øiner litt og saa paa mig og løftet haanden, men de hadde tapt sin naturlige glans og var halvt brystne. Han lukket dem straks igjen, armen og hodet sank slapt tilbake, og kort efter var han død.

Det gjorde et alvorlig, gripende indtryk paa os alle.

Endelig kom min kjække stuert mig tilhjælp og fik mig forut i ruffen. Han maatte hale mig ind gjennem kahytslemmen, da vandet stod høit op paa dørene i ruffen og skyllet voldsomt frem og tilbake paa dækket. Her fik han byttet tørt tøy paa mig som paa et hjelpeøst barn, samt lagt mig i sin køi. Tørt kunde man ikke vente det kunde være i slikt veir nogensteds, mens vandet skyllet frem og tilbake under køiene.

Mandskapet hadde mere end nok at gjøre, især med at forsøke at bjerge hvad der kunde faaes fatt i av provianten, som naturligvis var opbløtt av saltvandet, forsaavidt som den ikke var skyllet overbord.

Det som var bjerget bragtes hurtigst mulig forut i ruffen.

Man kan tænke sig hvordan det saa ut ombord under saadanne omstændigheter. Skibet hadde ved braattet antagelig faat en lækage, og derfor maatte ogsaa vindpumpen stadig passes. At staa ved mitt-skibspumpene, som oftest i vand op til halsen, var livsfarlig og nærsagt en ren umulighet. Styrmanden fik desværre et stort hul i hodet ved et slag av vindmøllevingen og maatte gaa tilkøis, efterat jeg hadde forbundet ham.

Saa snart tiden tillot, gik mandskapet i færd med at opsætte en nødvæg akterut samt indrette et slags nathus til kompasset og et styrerat, hvorefter vi fandt vraket av et kompas som blev flikket sammen.

Stormen blev ved at blæse fra vest, men eftersom den gradvis tok av, styrte vi vor kurs igjen. Den i ruffen indstuede proviant utbredte efter etpar dages forløp en uutholdelig stank, hvorfor vi blev nødt til at stuve den akter igjen.

At koke mat i disse dager var der ikke tale om. Vi fik med vanskelighet kokt litt kaffe, hvorav en del blev bjerget, samt nogen daaser preserveret kjøt.

Den 24. — julaften — sænket vi vor døde bror i havet. Som almindelig tilsjøs blev hans legeme (som var voldsomt kvæstet — brystkassen knust) indsydd i sterk seilduk, og en passende tyngde av jern fastgjort ved føtterne. Liket blev lagt paa en likbaare ved faldrepet. Det svenske flag blev bredt ut over baaren under ham, og det ene norske flag lagt over ham, mens det andet vaiet paa halv stang under gaffelen. Passende begravelsessalmer fra vor salmebok

blev sunget, og jeg foreholdt mig selv og de andre nødvendigheten av at være beredt til at møte vor Gud, da han her hadde vist os at vort liv er svakt som sivet og vort aandedræt som et pust, der i et nu kan stanse. Kraftig manddom er ikke at bygge paa.

Da vi i ritualet kom til den sætning: »Vi overleverer nu de jordiske levninger av vor bror til graven,« blev likbaarens indre ende løftet, og liket gled i dypet og forsvandt for vore blik.

Den avdøde var en særdeles dyktig mand og meget avholdt av os alle.

»Vore veier er ikke Guds veier,« staar der skrevet og her var atter et bevis paa det. Han avmønstret i Pensacola fra skibet »Telefon«, som skulde sydover; han vilde nemlig hjem til sin søster i Stockholm, da han hadde været borte i 14 aar. Derpaa aktet han sig ut til Alaskas gulddistrikter. Men Gud vilde det anderledes.

Maatte vi møtes paa opstandelsens morgen da havet skal gi tilbake sine døde! —

Jeg lovet Gud et løfte ved baaren; at jeg skulde gi et takkoffer til Herren for underlig frelse, — et saadant er ogsaa oversendt Sjømandsmissionen. — Saadanne takkoffer burde nok vi sjømænd ofte yde, om hjertet bare var aapent og varmt for Guds sak. —

Veiret vedblev fremdeles at være stormfuldt, og vor tilværelse var i sandhet miserabel. Der kom atter en voldsom sjø og brøt over akterskibet kl. 11 om aftenen den 28. december. Kalytsvæggen og nathus blev atter sønderslaat, og det skrøpelige styrerat brukket. De 2 mænd som stod yed roret blev skyllet ned i kahytten, til trods for at de hadde livender omkring sig.

Dog fik de heldigvis kun mindre skade, men maatte allikevel tilkøis nogen dager. Stuertem var likeledes syk av overanstrengelse.

Der var nu kun 7 mand tilbake til at gjøre skibstjeneste, og disse led av saltvandsbylder om haandleddene, hvilket ofte er sjømændenes skjæbne. Al medicin var skyllet overbord og størstedelen av mine og styrmandens effekter, og intet var assureret, saa vi led et stort tap. — — —

Da vi julaften var samlet for at spise grøten som vor flinke stuert, selv syk med anstrengelse hadde laget av noget brukbart mel, saa var det ikke frit for at mit hjerte blev litt tungt ved tanken paa de kjære i hjemmet, som nu sat ved det veldækkede julebord. Jeg haaper jeg aldrig skal komme til at opleve slik jul mere.

Paa vort julebord i ruffen saa det desværre alt andet end appetitlig ut. Bordduken til at støtte kopene at de ikke skulde slingre ned var en vaat seilduksfille, og julelysestaken en gammel blokskive. Nuvel, vi var taknemlig allikevel, ti det kunde ha været værre, mente vi.

Jeg hadde kjøpt epler og litt andet ekstra godt med for at vi kunde ha til jul, men alt var gaat overbord.

Juledagen hadde vi en god andagtsstund og underlig nok: Solen brøt just ned gjennom skylightet. Dette hændte ogsaa nytaarsdag, mens vi ikke hadde set et solglimt under hele den stormfulde tid av 16 dager.

Nytaarsaften takket vi Gud for hjælp og beskjærmelse gjennom faren, og ga hverandre haanden paa

at vi skulde holde sammen med ihærdighet for at søke at bringe vort skib frem til bestemmelsesstedet, og dele den proviant som var igjen saa godt vi kunde for at undgaa at anløpe Azorerne, som paatænkt. Under den svære slingring i det oprørte hav fik en del av riggen skade. —

»Paa havet lærer man at be,« er der sagt, og vi fik hvad vi ba Gud om hver aften, og kom ogsaa frem til tid og sted vi hadde bedt om, søndag 8. januar.

Om nogen trængte til hvile for legeme og sjæl, saa var det visselig os. Vi takket ogsaa Gud for Hans naadige bønnehørelse, og vi læste og betraktet Davids merkelige 107 Salme som var blit opfyldt paa os. —

*

— — —

Loge »Høvding« maatte indstille sin virksomhet. Kaptein Reynholds reiste hjem og blev hjemme for godt. Men like ihærdig vedblev han der at arbeide for sin livssak, indtil Gud kaldte ham bort herfra. Men i kjærlighet og taknemlighet vil han længe mindes av dem som forstod hans værd. Ti jeg tror at vi i sandhet kan si: Kaptein Reynholds hadde tat et kraftig tak »for at løfte sin stand«. —